

Tørklæde monologerne

Manuskriptudvikling, research og interviews:
Andrea ter Avest Dahm og Mette Wolf Iversen

Dramatisk bearbejdelse:
Mette Wolf Iversen

ODENSE TEATER

Udarbejdet af:

Henrik Harboe og
Odense Teater

November 2006

SKOLEMATERIALER

TØRKLÆDEMONOLOGERNE

Manuskriptudvikling, research og interviews:

Andrea Ter Avest Dahm og Mette Wolf Iversen

Dramatisk bearbejdelse:

Mette Wolf Iversen

Iscenesættelse:

Kasper Wilton

Spillested:

Værkstedet, Odense Teater

Premiere

25. november 2006

Medvirkende

Lisbeth Gajhede, Ulla Ankerstjerne og Githa Lehrmann

Kære lærere og elever

Dette skolemateriale kan forhåbentlig være en inspiration i arbejdet med forestillingen TØRKLÆDEMONOLOGERNE.

Vi håber at mange vil gøre brug af materialet.

Vi vil meget gerne have feedback fra dig hvis du synes der er problemer i materialet, noget du mangler eller noget du synes fungerer særligt godt.

Send din kommentar til Line Hede Simonsen, presseafdelingen på line@odenseteater.dk eller ring på 63139253

Med venlig hilsen

Odense Teater

INDHOLD

TØRKLÆDEMONOLOGERNE	2
Medvirkende	2
Indledning	4
Om tilblivelsen af TØRKLÆDEMONOLOGERNE	4
Stykkets indhold.....	5
Interview med instruktør Kasper Wilton	6
Et tørklæde er ikke bare et tørklæde	7
Religiøse symboler i det offentlige rum.....	9
Andre hovedbeklædninger.....	9
Signaler vi sender med vores tøj.....	10
Debat.....	11
1. Frihed, lighed og tørklæder. Politiken 4. april 2006 af Rasmus Burkal.....	11
2. Vi accepter stiltiende tørklædetvangen. Information 8. nov. af Vibeke Manniche	11
3. Muslimske piger trodser forældre: De tager tørklæde på. Information 3. november af Thomas Hebsgaard	12
4. Det evige tørklæde af Morten Rasmussen på religion.dk.....	13
Mere debat:	13
Citater fra forestillingen	15
Hvad er en monolog?	16
Arbejdsspørgsmål	16
Internetadresser:	17

Indledning

Vi møder 18 udvalgte kvinder i stykket. De er bare et udpluk af de knap 100 kvinder, der er blevet interviewet. Med disse udvalgte 18 skulle der være åbnet for et nuanceret billede af dét at være kvinde i Danmark i dag – med eller uden tørklæde. Alle kvinder er anonyme og derfor benævnt med tal i forestillingen.

”Knap 100 kvinder har som nævnt været involveret i forløbet. Dem vi har talt med, dem der kendte én, de syntes vi skulle tale med og dem, der har åbnet døre til steder, foreninger og klubber, som vi ikke kendte til. Udover deres mod og vilje til at deltage, er der som sådan ikke noget der binder kvinderne sammen. Det var der måske i vore øjne, da vi kontaktede dem, men så snart rekknappen var trykket i bund, stod det klart, at der ikke findes én sandhed, og et kalejdoskopisk billede begyndte at forme sig.

(Uddrag fra programmet til forestillingen på Betty Nansen Teatret af dramaturg Mette Wolf Iversen)

Om tilblivelsen af TØRKLÆDEMONOLOGERNE

TØRKLÆDEMONOLOGERNE er en del af Betty Nansen Teatrets projekt ”De andres tanker”. Projekt ”De andres tanker” blev etableret for at skabe nogle forestillinger, der tog udgangspunkt i en anden virkelighed end den, vi kender til i forvejen.

Projektet er et forsøg på at være interesseret i andre mennesker end os selv og imødekomme den angst, mange føler over for det fremmede – og forhåbentlig være med til at formindske den.

Et forsøg på at lade nogle andre historier end dem, vi er vant til finde frem til teater-scenen. Ved på den måde at transformere samfundsproblemer og diskussioner op på scenen, kan teatret bidrage med det, som det er allerbedst til – nemlig at skabe emotionel berøring.

Blandt Betty Nansen Teatrets andre forestillinger i tilknytning til projektet kan nævnes: FÆDRE OG SØNNER, ÆNEAS, BRYLLUPPET, HIMLEN OVER OS.

Sideløbende har Betty Nansen Teatret haft projektet PLAYERS PROJECT som er tænkt som en form for integrations- og uddannelsesprojekt. Blandt andet har forestillingen WE ARE været på besøg på Odense Teaters Sukkerkogeriet. Forestillingen var resultatet af et projekt, hvor instruktøren Jeremy Weller arbejdede sammen med unge fra forskellige integrationsprojekter og institutioner. De unge fortalte i forestillingen om oplevelser fra deres liv og gav tilsammen et meget nuanceret billede af det at være ung i en globaliseret tid.

TØRKLÆDEMONOLOGERNE bygger på 100 interviews med forskellige kvinder i Danmark. Den hollandske skuespiller Andrea ter Avest Dahm har stået bag de fleste af dem. Hun startede med at interviewe de kvinder, hun kendte og fik efterhånden anbefalet andre, og det ene interview åbnede op for det næste.

Interviewene blev derefter bearbejdet af dramaturg på Betty Nansen Teatret Mette Wolf Iversen. I løbet af prøverne har instruktør, skuespillere og Mette Wolf Iversen

efterhånden fundet ud af, hvilke monologer som skulle bruges og bearbejdet dem, indtil de havde den rigtige længde og substans. Bearbejdelsen er dog på intet tidspunkt gået ud over autenciteten, alt hvad der bliver sagt på scenen er således blevet sagt i virkeligheden. Som publikum skal man ikke kunne undsige sig det, der foregår på scenen, det er virkelige menneskers historier og holdninger, som skuespillerne lægger krop til.

For at finde rundt i monologerne og samtidig sikre kvindernes anonymitet, har monologerne i løbet af processen haft numre og kodeord.

Mette Wolf Iversen fortæller om, hvordan hendes eget forhold til tørklæder udviklede sig i løbet af arbejdet med TØRKLÆDEMONOLOGERNE:

"Jeg startede med at føle mig meget fordomsfri, men samtidig gik det op for mig, hvor meget jeg selv er et produkt af min egen opvækst og de værdier, jeg har med derfra. Jeg er vokset op med kvindekamp og rødstrømper og har det - set fra det perspektiv - svært med tørklædet. Omvendt har monologerne betydet, at jeg ikke har kunnet undgå at blive berørt af de her historier, eller kvindeskæbner som det jo også er. . Jeg har opdaget hvor stor forskel, der er på kvinder, der bærer tørklæder, ligesom der er stor forskel på deres bevæggrunde for at gøre det. Det er også blevet klart for mig hvor svært kvinder med tørklæder kan have det i Danmark, og hvor udsatte de faktisk er."

Af Line Hede Simonsen

Stykkets indhold

TØRKLÆDEMONOLOGERNE giver et billede af kvinder: de unge, de gamle, dem med eller uden tørklæde, de tvangsgifte og de lykkeligt forelskede, de indædte modstandere og dem, hvis liv ikke ville være noget uden tørklæde.

Vi møder dem dagligt - i skolen, i supermarkedet, ser dem i TV-avisen og læser om dem i avisen! Men kender vi dem?

Alle kvinderne i forestillingen har dog ét til fælles: de bor alle i Danmark.

"Jeg den eneste, der er tilbage, den eneste af vores familie. Og nu er jeg her i Danmark. Er gift med min danske mand---. Men her i Danmark er vi gennemsigtige. Her findes vi ikke. Vi er en gennemsigtig del af et parallelsamfund. For når man er gennemsigtig, bliver man ignoreret, man bliver ikke taget alvorligt, ikke inviteret ind – man eksisterer ikke. Og hvis man ikke eksisterer, dør man lidt hele tiden." (Ud-drag fra Kvinde 6 monolog)

Det handler om et liv med tørklæde - også for dem der ikke vil gå med det!

De 18 kvinder repræsenteres af 3 skuespillere.

Interview med instruktør Kasper Wilton

Hvorfor er det vigtigt at spille en forestilling som TØRKLÆDEMONOLOGERNE?

TØRKLÆDEMONOLOGERNE er nok den mest præcise temperaturtagning på et spørgsmål, som burde have en mere nuanceret plads i den danske samfundsdebat.

Det er et fantastisk arbejde, folkene bag forestillingen har gjort. Monologerne er meget forskelligartede og viser nogle af de nuancer i diskussionen, som man indimellem kommer til - eller ønsker at glemme.

Hvordan er det at arbejde med monologer, der er baseret på interviews med 'virkelige' kvinder, i forhold til at arbejde med et mere almindeligt manuskript?

Det har været fantastisk. Det er utroligt at arbejde med 18 monologer, der alle sammen er fremragende. De er sat intelligent sammen og supplerer hinanden godt – det er blevet til et meget velfungerende teaterstykke. Og det gør det jo bestemt ikke mindre interessant, at det er virkelige historier. Det er et flot stykke arbejde som Betty Nansen Teatret har gjort – både det store research-arbejde, som ligger bag, men så sandelig også bearbejdelsen af monologerne.

I løbet af arbejdet med forestillingen må I have talt meget om jeres egne holdninger og være blevet udfordret på dem. Kan du fortælle noget om processen?

Pludselig har vi fået øje på hvor mange tørklæder der findes i gadebilledet – det er faktisk ret mange når man først begynder at lægge mærke til det. Selvfølgelig er vi blevet udfordret – i mange forskellige retninger vil jeg sige. Det er jo ikke politisk korrekt det her stykke. Nogle af monologerne synes jeg er meget rabiante, grænsende til noget fascistisk. Det er jo vigtigt, at vi også forholder os til den side af sagen.

Jeg har ikke kun fået mere respekt, nogle gange er jeg også blevet stødt. Nogle af historierne er jo rædselsfulde.

Har du selv/I fået øje på nogle nuancer, som du/I ellers ikke havde set i debatten?

Det er interessant, at tørklædet for nogle er undertrykkende og for andre er et symbol på frihed. Min tolerancetærskel er ikke blevet anderledes, tror jeg, men min måde at opfatte tørklædet på er blevet mere nuanceret.

Er det godt at teatret blander sig i samfundsdebatten på denne måde?

Ja, det mener jeg afgjort. Det er fantastisk vigtigt, at vi spejler vores omverden og samtidig og måske kan være med til at kaste nyt lys på nogle af de diskussioner, vi har med hinanden.

Af Line Hede Simonsen

Et tørklæde er ikke bare et tørklæde

Hijab

Mange muslimske kvinder anvender et tørklæde, når de befinder sig i det offentlige rum. Tørklædet dækker oftest håret, men ikke ansigtet, og i [islamisk](#) sammenhæng kalder man det også for *hijab*. Den islamiske begrundelse for anvendelsen af tørklædet, er baseret på muslimernes religiøse tekst [koranen](#). Koranen indeholder blandt andet de følgende to vers, hvis betydning mange muslimer tolker som et påbud om anvendelse af *hijab*:

Sura Al-Ahzab 59: Oh Profet! Sig til dine hustruer, deres døtre og de troende kvinder, at de skal dække sig helt med deres ydre klædning. Det er det bedste for dem, så de kan kendes og ikke generes. Og Allah er den evige Tilgivende og den mest Barmhjertige.

Sura Al-Ahzab 24: Og sig til de troende kvinder, at de (på samme vis som mændene) skal sænke deres blikke, (når de ser fremmede mænd) og bevare deres dyd og ikke åbenbare deres (naturlige og kunstige) skønhed, undtagen hvad der er åbenbar af den, og at de skal trække deres hoveddække sammen om deres bryster og ikke åbenbare deres skønhed, undtagen over for deres ægtemænd.

Disse koranvers er grundlaget for, at de fleste muslimske kvinder er af den opfattelse, at de skal tildække sig selv og deres hår med et tørklæde. Om disse to koranvers betyder, at alle kvinder ifølge Islam skal tildække sig eller ej kan dog diskuteres. Kravet om anstændighed og om kvindernes egen sikkerhed ligger til grund for de to vers. Visse muslimer finder derfor, at man i den vestlige verden ifølge Koranen blot skal klæde sig anstændigt. Der kan endog være grund til *ikke* at bære tørklæde i vestlige lande, da det kan medføre, at kvinder netop generes. Andre religiøse lærde mener ikke, at der noget at diskutere, og at brugen af *hijab* er en religiøs nødvendighed. Visse konservative muslimske lærde mener desuden, at en tildækning af ansigtet også er et religiøst krav, men et flertal af muslimerne er imidlertid af den mening, at det ikke er påkrævet at tildække ansigtet.

Niqab/Niquab

Et tørklæde, der ofte ses i somaliske kredse. Det dækker alt, undtagen øjnene. Nogle vælger dog også at dække øjnene.

Burka

Et tørklæde, der oprindeligt er arabisk, men især er blevet kendt fra Afghanistan hvor Taleban regimet indførte burkaen. Burkaen dækker hele kroppen og hovedet, bortset fra et fletgitter foran øjnene

Khimar

Et tørklæde, der dækker kvindens hoved og skuldre, bryst og det øverste af arme-
ne. I Danmark ser man ofte somaliske kvinder med den type tørklæder.

Chador

Et tørklæde, der bedst er kendt som den iranske klædedragt. Dragten og tørklædet dækker hele kroppen, oftest også ansigtet, undtagen øjnene.

Kilde: www.religion.dk samt "kvinder i klemme" af Helle Lykke Nielsen.

Religiøse symboler i det offentlige rum

I Frankrig vedtog man i 2004 en ny lov, som lyder således:

"Løjnefaldende religiøse symboler inklusive det islamiske tørklæde er forbudt på offentlige skoler (herunder folkeskoler og gymnasier).

Kan du komme i tanker om andre eksempler på beklædningsgenstande, som samtidig er religiøse symboler.

Hvad er din holdning til religiøse symboler i det offentlige rum?

Andre hovedbeklædninger

Ud over de muslimske tørklæder findes der mange andre former for hovedbeklædninger. Både som religiøse symboler og som identitetsmarkører.

Tænk bare på: Nonnens hovedbeklædning, den jødiske kalot, pavens hovedbeklædning, sikhernes turban, den tyrkiske fez, hanekam, sombrero, cowboyhat, klaphat, partisantørklæde med flere.

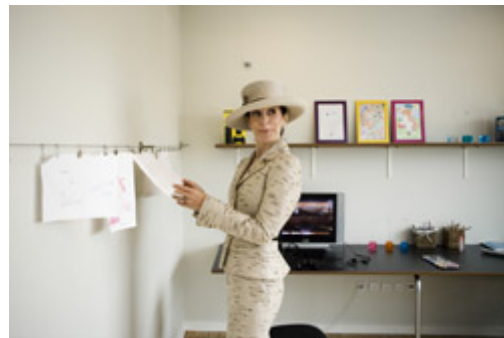

Kan du komme på flere eksempler på hovedbeklædning?

Signaler vi sender med vores tøj

Udover hovedbeklædninger sender vi også mange signaler med den måde vi klæder os på.

Nogle klæder sig i dyrt tøj, mens andre helst vil have noget på der er laset. For nogle mennesker er det vigtigt at følge moden og for andre er det meget vigtigt ikke at følge den.

Hvilke signaler tror du disse fire personer gerne vil sende til omverdenen?

Hvad kan tøj og stil fortælle om et menneske?

Debat

Tørklædet har en mangfoldighed af betydninger for forskellige kvinder. I det følgende vil vi forsøge at give nogle eksempler på forskellige holdninger til tørklædet i debatten om dem.

Det følgende er uddrag fra forskellige avisartikler og kronikker, hvor tørklædet bliver debateret. Læs de forskellige uddrag og overvej, hvad din egen holdning er.

1. Frihed, lighed og tørklæder. Politiken 4. april 2006 af Rasmus Burkal

"Asmaa Abdol-Hamid vækker opsigt, fordi hun optræder med tørklæde som studie-vært på DR 2. Men for hende selv er tørklædet udtryk for ligestilling og frihed.

(...) Der er kvinder, der ser dit tørklæde som et udtryk for manglende ligestilling. Hvad siger du til det? '

Det er jo, fordi man identificerer tørklædet med...Altså nu har jeg læst kvindehistorien i Danmark, og når jeg ser på den, kan jeg da godt forstå, at man relaterer mit tørklæde til det, der var dengang. Men det er jo ikke det jeg signalerer.

Hvad signalerer du så?

For mig er det et religiøst valg, som ikke har noget med kvindeundertrykkelse at gøre.

(...) Der er jo ikke nogen, der har pålagt mig, at jeg skal gå med tørklæde. Det er noget jeg har valgt. Hvorimod kvinder dengang havde færre valg. Og hvis man ser på Mellemosten i dag og relaterer tørklædet til, hvad Mellemosten er i dag, så kan jeg godt forstå, at man forbinder det med kvindeundertrykkelse.

Hvordan adskiller dit tørklæde sig fra de undertrykte kvinders?

Tørklædet er jo en beklædningsgenstand. Det, at jeg vælger at gå med tørklæde, er af nogle helt andre årsager end mange andre kvinder. Det gør i sig selv en forskel.

Hvad er det for andre årsager?

Det er vigtigt at vise i min færden udadtil, at jeg er glad for at være kvinde.*(...)* Men udadtil er det også vigtigt at blive vurderet på de kvalifikationer, som man har som individ og ikke på baggrund af, om man ser godt ud. *(...)*

Jeg har valgt islam, fordi der er ligestilling mellem kønnene. Jeg føler, at jeg bliver set på som kvinde, og ud fra det være kvinde bliver jeg ligestillet med manden.

2. Vi accepter stiltiende tørklædetvangen. Information 8. nov. af Vibeke Manniche

Den tørklædetvang, som muslimske piger udsættes for fra forældrenes side, er et groft brud på Børnekonventionen. *(...)* Der er flere centrale punkter i Børnekonventionen, hvor tørklæde-tvang fra forældrenes side reelt er at betragte som et overgreb og en krænkelse af barnets fundamentale rettigheder.

(...) ret til medbestemmelse, herunder indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed *(...)*

Ved at forældrene påtvinger pigerne tørklæde, fratages pigerne en grundlæggende indflydelse på deres egen hverdag, herunder reel ytringsfrihed. De bliver derved tælerør for forældrenes tro, kultur og tradition. At bære tørklæde dag ud og dag ind vil aldrig være et valg, som et legende, nysgerrigt og frit barn foretager frivilligt.

(...)

Tørklædet og yderligere tilhugning signalerer, at kvinder skal klæde sig og opføre sig på en bestemt måde, alene fordi de er kvinder. Tørklædetvang er derfor grov

diskrimination. (...) Når man påfører små piger, som er stærkt afhængige af forældrenes omsorg, et tørklæde, der indikerer, at disse børn er farlige seksuelle objekter, der skal tildækkes af hensyn til mændene, afsætter man skamfuldhed i pigerne. (...) Tørklædetvungen fra forældrenes side er samtidig en tydelig tilkendegivelse og magtdemonstration, som signalerer, at pigen eller kvinden kun er tilgængelig for en muslimsk mand.

3. Muslimske piger trodser forældre: De tager tørklæde på. Information 3. november af Thomas Hebsgaard

"Tørklædet er blevet centralt for mange unge muslimske kvinders identitet i Danmark. De bærer det med stolthed - ofte mod deres forældres ønske. Glem forestillingen om den undertrykte muslimske pige, hvis familie tvinger hende til at gå med tørklæde. Jovist, hun findes, men Danmark vrimler med stærke, unge muslimske kvinder, som selv har valgt at dække håret. Med stramme bukser eller kjortel, mas cara eller bare brune øjne padler de rundt i identitetssumpen mellem tradition, danskhed og islam. Det sidste har ofte højeste prioritet - gentagne undersøgelser har vist, at de yngste muslimer er mere religiøse end deres forældre. (...)

Integrationskonsulent og antropolog Marianne Nøhr Larsen (...) fortæller, at mange af pigerne er trætte af, at omverdenen tror, de har fået tørklædet tvunget på af deres forældre: "De konflikter med forældrene, jeg oplever, går snarere den modsatte vej: Forældrene er kedde af, at deres piger tager tørklæde på. For eksempel fordi de tror, det går ud over pigernes uddannelse,"

Tørklædet er blevet et helt centralt religiøst symbol for de unge kvinder, mener religionssociolog (...) Tallat Shakoor, (...) Tørklædet står således i centrum både for islams rolle i Europa og for de muslimske kvinders rolle og identitet. Balndt andet hører tørklædet med til en ny måde at være muslimsk kvinde på.

Der bliver skabt en tredie kultur, som hverken er dansk eller klassisk indvandrerkultur fra Pakistan, Tyrkiet eller hvor det nu måtte være. Man skaber en tredje position, hvor identiteterne og symbolerne er mere fleksible, og man kan bruge dem på en måde, som ens forældre aldrig havde drømt om, (...) Pigerne finder ud af, at man godt kan kombinere ligestilling og kvindefrigørelse med det at være muslim. De finder deres egne måder at være muslim på, (...) siger Marianne Nøhr Larsen. (...)

Når pigerne beslutter at bære tørklæde, kan det have vidt forskellige årsager. Nogle bruger det ligefrem til at gøre oprør mod forældrene. Men oprøret kan ifølge både Manu Sareen og Marianne Nøhr Larsen også være rettet mod det danske samfund generelt. Nogle piger bærer tørklædet i protest mod den generelle uvilje, de oplever over for muslimer, mener de to integrationsfolk. "Det kan godt være, at de ikke har ret, men mange af dem føler sig ikke velkomne. De føler sig som andrerangs borgere," (...) "For mange pigers vedkommende er tørklædet mindre mystisk, end vi egentlig vil gøre det til. De bærer det bare, fordi de er muslimer, og det er de glade for."

Men uanset hvorfor de unge kvinder tager tørklæde på, er det dybt bekymrende, mener den iransk fødte forsker Maziar Etemadi. Når de unge kvinder insisterer på at bære tørklæde, medbringer de også et forhold til det guddommelige, som umyndiggør mennesket, mener han - og det repræsenterer det stik modsatte af det dan-

ske samfunds værdier. Jeg mener grundlæggende, at det er intet mindre end en kønspolitisk skandale, at man ikke udfordrer dem. Det handler ikke om at forbyde tørklædet, for det er jeg imod. (...) De skal ikke stigmatiseres og anklages, men præmisserne for det valg, de tager, skal gøres klart. Derfor skal de udfordres intellektuelt."

4. Det evige tørklæde af Morten Rasmussen på religion.dk

Debatten om tørklæder er blusset op igen på grund af at: "udenrigsminister Jack Straw og efterfølgende premierminister Tony Blair begge har kritiseret de mest lukkede former for tørklæder for at være til skade for integrationen. (...)

Rikke Andreassen, som forsker og underviser i kommunikation med fokus på etnisk og kønsmæssig ligestilling ved Malmø Universitet, er netop i nu i gang med en større europæisk undersøgelse af tørklædedebatten i otte EU-lande. Også hun har bemærket den britiske debat, men mener, at tørklædedebatten ofte bygger mere på forestillinger end på fakta.

- Man må konstatere, at tørklædedebatten aldrig bare handler om tørklædet, men om noget helt andet. Tørklædet er et vindue, gennem hvilket vi kan forstå køn, etnicitet, integration og ligestilling. Og som forsker mener jeg faktisk ikke, at der findes noget grundlag for at sige, at det ene eller det andet tørklæde i sig selv har betydning for den enkelte kvindes evne til integration, siger Rikke Andreassen og henviser til, hvordan hun tidligere har forsket og undervist på universitetet i den canadiske by Toronto.

Her underviste jeg også kvinder, der bar tørklæder med kun en lille sprække til øjnene, og jeg vil sige, at det gør ingen forskel på deres deltagelse i undervisningen eller på mine muligheder for at undervise dem. Det er vigtigt at overveje, om det er tørklædet eller folks fordomme om det, der er en hindring for integration. I det hele taget er det vigtigt, at man skelner mellem brugen af tørklæder hos moderne, vel fungerende og veluddannede muslimer i Europa og hos muslimer i eksempelvis Iran, hvor man tvinger alle til at gå med det, siger Rikke Andreassen.

Senere i samme artikel forholder Abdul Wahid Pedersen sig til kritikken af tørklædet hos Vibeke Manniche og de engelske politikere.

(...) man kan jo ikke bare sige, at alle bruger tørklæde af samme årsag, og fordi de er undertrykte. Det er forvrøvlet vrøvl siger Abdul Wahid Pedersen, som da også selv har sine forbehold over for forskellige former for tørklæder, herunder niqab'en, som Jack Straw kritiserede.

- Nu er Jack Straw generelt en fornuftig mand og meget inklusiv i sit syn på det britiske samfund. Og jeg kan faktisk godt forstå hans overvejelser. Vælger man at lukke sig helt inde og sige, at "I må ikke se, hvem jeg er", må man også forvente, at det omgivende samfund vil markere en vis afstand, for eksempel i forhold til at ansætte en, siger Abdul Wahid Pedersen.

Mere debat:

Uddannelsescenter: "Drop tørklædet eller forsvind". Kvinder med religiøse tørklæder er ikke velkomne på TAMU-uddannelsescentret i Odense. Fire muslimske kvinder med tørklæde ville gerne på kantinekursus (Læs mere i Fyens Stiftstidende 29/8-06)

”Tørklædet giver mig kuldegysninger” Interview med Vibeke Manniche, Politiken 11/4 – 06. Vibeke Manniche afleverede til DR en bunke underskrifter, i protest mod at studieværten Asmaa Abdol-Hamid dækker sig med tørklæde. Vibeke Manniche:”Når vi siger frihed, så er det frihed fra mandsh Chauvinismen. Tørklædet er en religiøst påtvunget beklædningsgenstand i en mandsdomineret kultur, hvor hun skal dække sig for de lystne mænds blikke og undlade at give hånd for ikke at friste mændene”(uddrag af interview af Rasmus Burkal, Politiken)

”Frihed eller undertrykkelse”. Der udspiller sig endnu en diskussion om, hvorvidt det er i orden, at muslimske kvinder bærer tørklæde i det offentlige rum. Bag diskussionen ligger særdeles komplicerede spørgsmål om bl.a. menneskesyn og frihedsopfattelse. Kan man være fri, når man bærer tørklæde, eller viser det automatisk, at man er undertrykt? Sandsynligvis er der flere forskellige motiver til at gå med tørklæde for en muslimsk kvinde. Lad os forestille os 3 kvinder, der alle bærer tørklæde og siger, at de selv har valgt det. DEN FØRSTE ville egentlig være fri, men føler sig presset til at have det på og til at sige, at hun selv har valgt det. DEN ANDEN har et dybt ønske om at bære tørklæde og insisterer på at bære det uanset, hvad omgivelserne måtte mene om det, eller hvilken pris hun skulle betale for det. DEN TREDJE mener, at kvinder altid skal gøre som mænd forlanger (blev hun fri for denne opfattelse, ville hun også tage tørklædet af). Meget af diskussionen handler i virkeligheden om, hvilken af de 3 kvindetyper, man mener bedst karakteriserer virkeligheden. (Læs mere: Information 10/4 – 06/ Caroline Schaffalitzky)

Den muslimske kvinde tildækkes for at være usynlig for mandens begær. Den moderne, vestlige kvinde klædes modsat sådan, at hun i dén grad er synlig for hans begær. Begge dele udtrykker en kontrol af kvinders seksualitet.

I debatten om ligeberettigelse mellem kvinder og mænd anføres det ofte, at danske kvinder er forkælede og hellere skulle være solidariske og gøre noget for deres indvandrersøstre. Sjældent anføres det, at mænd burde gøre noget for kvinder. Nogen har sagt, at frihed ikke er noget, man får givet – det er noget man tager. Deraf kamp!! Mange indvandrerkvinder benytter sig ikke af denne frihed og ret, som de faktisk har i det danske samfund, fordi deres vilkår ikke byder eller opfordrer dem til at gøre det! (Fra artikel i Politiken 31/5 – 06, skrevet af Pernille Rübner-Petersen)

Danmark splittet om tørklæder. Berlingske Tidende 3/7 – 06 af Kasper Krogh og Jesper Termansen

Tørklædet som beklædning for muslimske kvinder er blevet et symbol for eller imod en bestemt opfattelse af islam, der deler danskerne i to lejre. (...) Danskerne er bl.a. blevet spurgt om tørklædet er et symbol på islamisk kvindeundertrykkelse eller er en frivillig hovedbeklædning. 48 procent er for det første udsagn, 47 procent for det andet. Blot fem procent svarer ved ikke.

Citater fra forestillingen

Numrene henviser alene til det nummer monologen har haft i arbejdsprocessen hvor nummereringen har tjent til at opretholde kvindernes anonymitet.

- Vi har burka på som et symbol for respekt og ære. Hvorfor kan danskerne ikke forstå det? (Kvinde 46)
- I min kultur er mænd så taknemmelige og glade, når de har giftet sig med en kvinde, og de får hele hendes skønhed at se. Det er da smukt kun at vise sin mand hele sin skønhed. Hvorfor skal andre have del i det? Jeg har da ikke tørklæde på, fordi jeg vil melde mig ud af det danske fællesskab. Jeg accepterer danskernes ytringsfrihed i form af negative kommentarer over for mig og mine børn hver eneste dag. Jeg har det på, fordi det er en ting mellem Gud og mig! Under mit tørklæde kender jeg min værdi, min magt, min skønhed. Mit tørklæde er min frihed.----Jeg har tørklæde på, fordi det er min pligt, fordi det betyder en række fordele for mig, fordi det er min frigørelse, min kvindelighed, min stolthed, min tryghed. (Kvinde 41)
- Mange indvandrerkvinder er begyndt at rejse sig og indse, at det ikke er manden der bestemmer det hele. Sådan skal min datter opdrages. Hun skal kende sin ret, hun skal blæse sladderens et langt stykke, og så skal hun ikke finde sig i at blive behandlet, som jeg er blevet det. Jeg finder mig heller ikke i det mere! (Kvinde 47)
- Jeg bruger tørklæde, men kun derhjemme – i hemmelighed. Min mand har det fint med, at jeg vil arbejde. Men at bære tørklæde? Det tør jeg ikke. Jeg vil miste alt, og jeg har mistet nok...! (Kvinde 16)
- Jeg er så skide træt af at høre om indvandrere og tørklæder og alt det halal-halløj. Jeg er så pissetræt af det. For min skyld må de gerne være pakket ind i plastik eller pigtråd eller have en spand over hovedet.----Helt ærligt..jeg har simpelthen ikke lyst til at tale med dem. Jeg har rigeligt at se til. Jeg fatter ikke hvorfor det er tilladt... for mig er der ikke en skid forskel på, om man gemmer sig bag en burka eller en kasse med økogrønt fra Årstiderne! Come on! Jeg vil da gerne have en Allah, der lige kunne komme på tværs og krydre hverdagen med en følelse af, at alt hænger sammen på sådan et større overordnet plan. Men jeg er ikke et sekund misundelig på dem! (Kvinde 38)

Hvad er en monolog?

- En monolog er en enetale og det modsatte af en dialog, der er en samtale mellem to personer.
- En monolog fortæller tilhøreren om en persons eller karakters inderste tanker og giver os en indsigt i hans/hendes motiver.
- En monolog kan være komisk, tragisk, poetisk, forklarende, fordømmende, reflekterende, fortællende, m.m.
- En monolog er en dramatisk rejse ind i en persons tankegang.

Kilde: Skolematerialet til TØRKLÆDEMONOLOGERNE på Betty Nansen Teatret

Arbejdsspørgsmål

Hvad gør påklædningen ved os?

Hvordan hænger påklædning og identitet sammen?

Hvad fortæller vi med vores påklædning?

Hvad er din holdning til tørklædet?

Hvordan opfatter du tørklædet?

Kender du nogen, der går med tørklæde?

Ved du hvorfor vedkommende gør det?

Er det noget, der betyder noget for jeres forhold?

Find ud af så meget du kan om tørklædet og skriv en kort stil om emnet
Hvorfor kan noget så enkelt som et tørklæde lukke personen ude af -eller ind i et fællesskab?

Prøv at skrive en monolog selv om en situation, hvor du har følt dig anderledes. Du kan også tale med dine venner og inddrage deres oplevelser i din monolog!

Visse arbejdspladser stiller krav om en bestemt påklædning. Hvad er din holdning til det?

Er der nogen forskel for dig, når en nonne, en muslimsk kvinde eller en ældre dansk kvinde bærer tørklæde?

Internetadresser:

<http://www.berlingske.dk/indland/artikel:aid=761196:fid=100101008/> (Muslimske tørklæder splitter befolkningen)

<http://www.kvinfo.dk/side/562/article/236/> (Læs talen af Suzanne Brøgger)

<http://www.mogenscamre.dk/> (Se artiklen 4/10-05: "Vi må forsvare vores kultur")

<http://www.jernesalt.dk/muslkvinder.asp> (Muslimer og kvindefrigørelse)

<http://www.yildizakdogan.dk/article.php?id=13> (Ligestillings debatten)

<http://www.odenseteater.dk/01218/01314/> (TØRKLÆDEMONOLOGERNE)

<http://www.bettynansen.dk/>